

Sygn. akt IV Ca 351/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lipca 2017 r.

Sąd Okręgowy w S. IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Dorota Curzydło

Sędziowie SO: Wanda Dumanowska (spr.), Mariola Watemborska

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Zadrozna

po rozpoznaniu w dniu 26 lipca 2017 r. w S.

na rozprawie

sprawy z powództwa Gminy M. L.

przeciwko M. D., M. G., O. Ł. i O. L.

o eksmisję

na skutek apelacji pozwanych od wyroku Sądu Rejonowego
w L. z dnia 7 grudnia 2016r., sygn. akt I C 1075/16

uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie od dnia 27 października 2016 r. i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w L., pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego i zażaleniowego.

Sygn. akt IV Ca 351/17

UZASADNIENIE

Powódka Gmina M. L. domagała się nakazania aby pozwani M. D., M. G., O. Ł. i O. L. opróżnili i wydali powódce lokal mieszkalny nr (...), położony w L. przy ulicy (...) oraz o zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazano, że ww. osoby, po rozwiązaniu we wrześniu 2015 roku umowy najmu, nie zamieszkują już w opisanym lokalu, ale nie opróżniły i nie zdały tego mieszkania zgodnie z wystosowanym żądaniem.

Pozwani, zastępowani byli w procesie przez kuratora ustanowionego przez Sąd na wniosek powodowej Gminy, który nie zakwestionował twierdzeń pozwu.

Wyrokiem z dnia 7 grudnia 2016 r. Sąd Rejonowy w L. nakazał pozwany M. D., M. G., O. Ł. i O. L., aby opróżnili i wydali powódce Gminie M. L. lokal mieszkalny nr (...) położony w L. przy ul. (...), orzekł, że pozwany nie przysługuje prawo do otrzymania lokalu socjalnego, nie obciążył pozwanych kosztami procesu oraz przyznał kuratorowi dla pozwanych J. S. kwotę 120,00 złotych tytułem wynagrodzenia za wykonane czynności i nakazał zwrócić powodowi kwotę 180,00 złotych tytułem nadpłaty zaliczki na kuratora. Z uzasadnienia tego wyroku wynika, iż został on oparty na następujących ustaleniach faktycznych:

Gmina M. L. jest właścicielem lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w L. przy ulicy (...). W dniu 27 listopada 2014 roku powódka zawarła z pozwaną M. D. umowę najmu opisanego lokalu mieszkalnego. Wspólnie z głównym najemcą

w lokalu zamieszkiwali również M. G. oraz małoletni O. Ł. i O. L.. Obecnie mieszkanie to pozostaje niezamieszkane. Pozostały tam natomiast rzeczy należące do wymienionych osób.

Pismem z dnia 26 sierpnia 2015 roku wynajmująca Gmina wypowiedziała skutecznie umowę najmu lokalu mieszkalnego. Przyczyną wypowiedzenia było zadłużenie powstałe na skutek niepłacenia należności za używanie lokalu.

W oparciu o takie ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy uznał, iż powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd uznał stan faktyczny sprawy za bezsporny, bowiem kurator nie kwestionował bowiem twierdzeń pozwu. Z tego samego względu uznał, iż wobec pozwanych skutecznie rozwiązano opisaną w pozwie umowę najmu i tym samym utracili oni tytuł prawny do spornego lokalu.

Dalej Sąd Rejonowy wskazał, iż podstawą powództwa był art. 222 § 1 kc, powódka żądała opróżnienia lokalu z rzeczy należących do pozwanych, co miało być połączone z jego wydaniem. Za zasadny Sąd uznał wniosek, że Gmina była uprawniona do skorzystania z instytucji roszczenia windykacyjnego, bowiem wypowiedzenie umowy najmu z 2015 roku /było skuteczne oraz uzasadnione w świetle przesłanek wskazanych w art. 11 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów (...). Sąd podkreślił, że pozwani pozostawali w zwłoce z zapłatą czynszu oraz innych opłat za używanie lokalu co najmniej za trzy pełne okresy płatności i nie regulowali tych należności pomimo tego, że Gmina uprzedziła ich pisemnie o zamiarze wypowiedzenia stosunku najmu, a także wyznaczyła odpowiedni termin na spłatę zadłużenia. Co według Sądu Rejonowego oznacza, iż prawidłowo wypowiedziano umowę najmu.

Odwołując się do art. 14 uopl, Sąd I instancji - rozważając ustaloną sytuację pozwanych, tj. faktyczne niezamieszkiwanie w spornym lokalu, a tym samym pobyt i funkcjonowanie już w innym miejscu - orzekł negatywnie w przedmiocie lokalu socjalnego (w istocie można było rozważyć nawet rezygnację z takiego rozstrzygnięcia, albowiem ww. przepisy art. 14 uopl zmiernają wprost do ochrony „fizycznej” osób eksmitowanych, tzn. do zagwarantowania im, przy spełnieniu określonych przesłanek, mieszkania, a tym samym regulacje te odnoszą się do tych orzeczeń, na mocy których następuje opróżnienie lokalu z jego mieszkańców, nie zaś wyłącznie z rzeczy).

O kosztach procesu orzeczono zgodnie z treścią art. 102 kpc, uwagi na wykazane zadłużenie pozwanych oraz to, że są wśród nich wyłącznie osoby małoletnie oraz ich prawni i faktyczni opiekunowie (matka, rodzeństwo), a więc obciążanie kosztami procesu byłoby w tym wypadku niewłaściwe i niecelowe. W zakresie wynagrodzenia kuratora zdecydowano w oparciu o stosowne przepisy dot. profesjonalnych pełnomocników mające odpowiednie zastosowanie do kuratorów (nadpłatę zaliczki zwrócono).

Postanowieniem z dnia 25 maja 2017r., wydanym w sprawie IV Cz 319/17, Sąd Okręgowy w S., po rozpoznaniu zażalenia na postanowienie Sądu Rejonowego w L. z dnia 20 marca 2017r., przywrócił pozwany termin do złożenia apelacji.

W apelacji pozwani zaskarżyli wyrok w całości, zarzucając nieważność postępowania spowodowaną pozbawieniem pozwanych możliwości obrony swoich praw w wyniku naruszenia przepisów o kuratorze dla osób nieobecnych i wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku, zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu. Na wypadek nieuwzględnienia tego zarzutu pozwani zarzucili nadto błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na przyjęciu, że nie posiadają tytułu prawnego do lokalu oraz obrażę przepisu art. 14 ust. 4 pkt 2 ustawy o ochronie praw lokatorów.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Co do nieprawidłowości w zakresie ustanowienia w niniejszej sprawie kuratora do reprezentowania pozwanych Sąd Okręgowy wypowiedział się już w uzasadnieniu postanowienia wydanego w dniu 25 maja 2017r., w sprawie IV Cz 319/17. Dodać jedynie należy, iż w dobie swobodnego przepływu ludzi i częstych wyjazdów zagranicznych, również zarobkowych, należy zachować bardzo dużą ostrożność przy rozpoznawaniu wniosków o ustanowienie kuratora dla strony, której miejsce pobytu nie jest znane. Uzasadnione jest to tym, że nieprawidłowości w ustanowieniu kuratora naruszają podstawowe zasady postępowania cywilnego, bowiem prowadzą do pozbawienia strony możliwości obrony jej praw. Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał, iż brak stosownego uprawdopodobnienia powoduje nieważność postępowania toczącego się z udziałem kuratora (vide: orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 16 sierpnia 1960 r., OSPiKA 1961, nr 3, poz. 81 i z dnia 28 listopada 1969 r., OSPiKA 1971, nr 2, poz. 35, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 1997r., II CKU 71/97, Legalis numer 1045559, Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2002 r., I CKN 504/00 Legalis numer 277153).

Art. 144 § 1 kpc przewiduje, że przewodniczący ustanawia kuratora dla strony, której miejsce pobytu nie jest znane, jeżeli wnioskodawca powyższe uprawdopodobni. Konstrukcja tego przepisu, w powiązaniu z treścią art. 143 kpc wskazuje, że jego celem jest zagwarantowanie reprezentacji stronie, której miejsce pobytu nie jest znane, a zachodzi potrzeba doręczenia pozwu lub innych pism procesowych wywołujących potrzebę obrony jej praw. Ustanowienie kuratora w oparciu o treść art. 144 § 1 kpc jest możliwe jedynie w tym przypadku, gdy istnieje wyłącznie wątpliwość co do miejsca pobytu strony. Przepis ten nie może służyć zatem za instrument służący przyśpieszeniu postępowania w innych przypadkach, w których dokonanie doręczenia jest utrudnione (vide: Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2006r., II CSK 86/05, Legalis nr 104781).

Zgodnie z art. 379 pkt 5 kpc, nieważność postępowania zachodzi, jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony. Do takiej sytuacji, jak już wyżej wskazano, dochodzi również w razie wadliwości w ustanowieniu kuratora dla strony, której miejsce pobytu nie jest znane. Ocena, czy niemożność udziału strony dotyczyła istotnej części postępowania uzależniona jest od tego, czy w okolicznościach konkretnej sprawy, w późniejszym czasie miała ona sposobność odwrócenia niekorzystnych dla niej skutków (vide: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2000 r., III CKN 416/98; z dnia 17 lutego 2004 r., III CK 226/02; z dnia 13 grudnia 2006 r., II CSK 304/06; z dnia 20 kwietnia 2016 r., V CSK 526/15, postanowienie SN z 12 lutego 2015 r., IV CZ 113/14; postanowienie SN z dnia 8 grudnia 2016 r., I CZ 23/16-L.). Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że pozwani takiej sposobności byli pozbawieni.

Z powodu bezwzględного charakteru przyczyn nieważności postępowania sąd II instancji błędy te bierze pod rozwagę zarówno na zarzut stron jak i z urzędu, nie badając związku przyczynowego między uchybieniem procesowym powodującym nieważność postępowania a wynikiem sprawy. W takiej sytuacji procesowej przepis art. 386 § 2 kpc nakazuje uchylenie orzeczenia i zniesienie postępowania w zakresie objętym nieważnością.

Zdaniem Sądu Okręgowego nieważność postępowania wystąpiła od daty ustanowienia przez Sąd Rejonowy kuratora procesowego dla pozwanych zarządzeniem z dnia 27 października 2016r. (vide: k-46). Oznacza to konieczność powtórzenia wszystkich czynności, które miały miejsce po tej dacie.

Stwierdzając wystąpienie przesłanki, powodującej nieważność postępowania zakończonego zaskarżonym postanowieniem, Sąd Okręgowy nie badał zasadności pozostałych zarzutów apelacji.

Wobec powyższego, na mocy art. 386 § 2 kpc w zw. z art. 379 pkt 5 kpc, orzeczono jak w sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego i zażaleniowego w sprawie IV Cz 319/17 orzeczono na podstawie art. 108 § 2 kpc.